

Sav-bázis egyensúly

Asszisztens továbbképzés

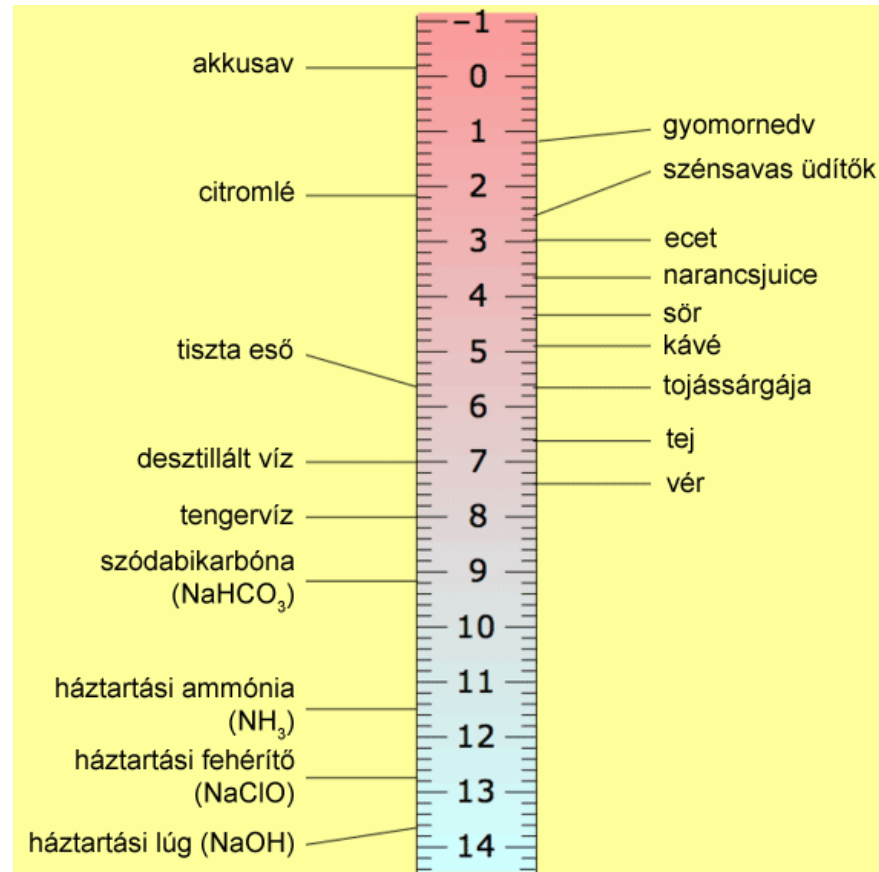
Bevezetés I.

- A pH egy mértékegység nélküli érték, ami egy oldat kémhatását (savasságát vagy lúgosságát) jellemzi

- Híg vizes oldatokban:

$$\text{pH} = -\log_{10}[\text{H}^+] = -\lg[\text{H}^+]$$

- Ha $[\text{H}^+]$ magas = savas ($\text{pH} < 7$)
- Ha $[\text{H}^+]$ alacsony = lúgos ($\text{pH} > 7$)

Bevezetés II.

- **Vér pH = 7,35 – 7,45**
pH < 7,35 = acidózis
pH > 7,45 = alkalózis
- **6,8 alatt és 8 felett az élettel összeegyeztethetetlen (kevés kivétel)**
- **Miért fontos?**
  - **Enzimek optimális működése**
  - **Elektrolit háztartás fenntartása**
  - **Sejtmembrán permeabilitás, ingerlékenység**
  - **Mitokondriumok ATP képzése**
  - **Glükolízis, glükoneogenezis**

Az anyagcsere folyamatokban naponta keletkező savak

- **Illékony sav (CO₂) : a zsírok, szénhidrátok lebontásakor**
- **Kénsav : kéntartalmú aminosavakból**
- **Foszforsav : foszfolipidekből, nukleotidokból**
- **Tejsav : szöveti hypoxiában,**
- **Acetecetsav, β-hidroxivajsav : Diabeteses kómában, éhezésben**

pH szabályozás

- Extra és intracelluláris pufferek

[azonnali hatás]

- Tüdőn keresztül légzéssel (respiratórikus összetevő)

[percek-órák alatt]

- Veséken keresztül kiválasztással (metabolikus összetevő)

[órák-napok alatt]

Puffer-rendszerek

Intracelluláris:

- Fehérjék (7%-a a vér puffer kapacitásának)
- Foszfátrendszer ($\text{H}_2\text{PO}_4^-/\text{HPO}_4^{2-}$) (6%): a vizelet pufferelésében játszik szerepet

Extracelluláris:

- Szénsav/hidrogén-karbonát ($\text{H}_2\text{CO}_3/\text{HCO}_3^{2-}$) (52%)
- Hemoglobin puffer (HHb/Hb -)
- Ammónia puffer ($\text{NH}_3/\text{NH}_4^+$)

Pulmonális szabályozás

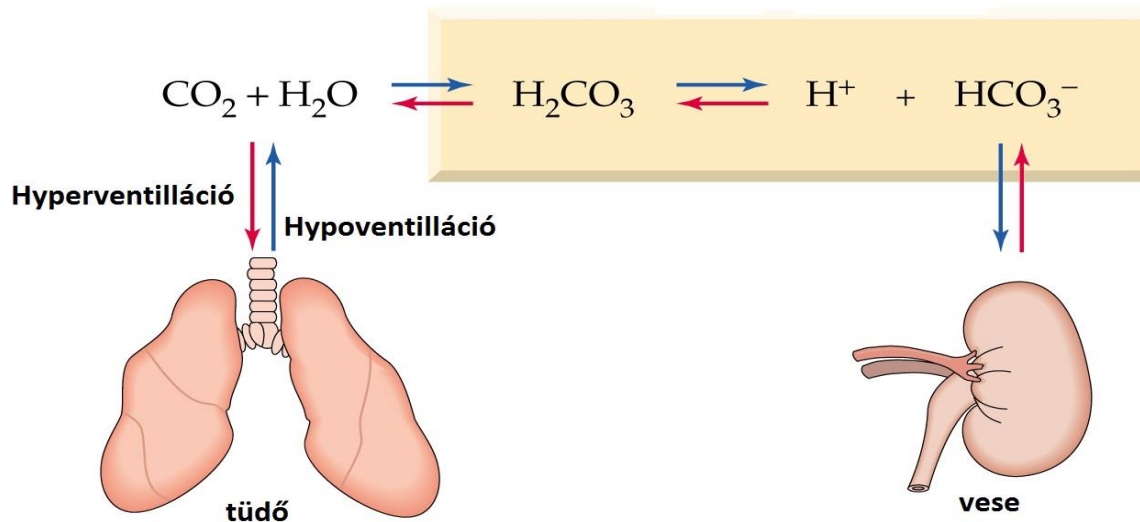
A légvételek száma és mélysége változik

- **Hyperventilláció:**

$p\text{CO}_2 \downarrow$ (hypocapnia) $\rightarrow$ $\text{H}^+ \downarrow$ $\rightarrow$ $\text{pH} \uparrow$

- **Hypoventilláció:**

$p\text{CO}_2 \uparrow$ (hypercapnia) $\rightarrow$ $\text{H}^+ \uparrow$ $\rightarrow$ $\text{pH} \downarrow$

Renalis szabályozás

A H^+ , HCO_3^- , NH_4^+ és H_2PO_4^- ürítése/visszaszívása változik

- **Acidózisban:**

H^+ , NH_4^+ és H_2PO_4^- szekréció $\uparrow$
 HCO_3^- reabszorpció $\uparrow$

} $\text{H}^+ \downarrow \rightarrow \text{pH} \uparrow$

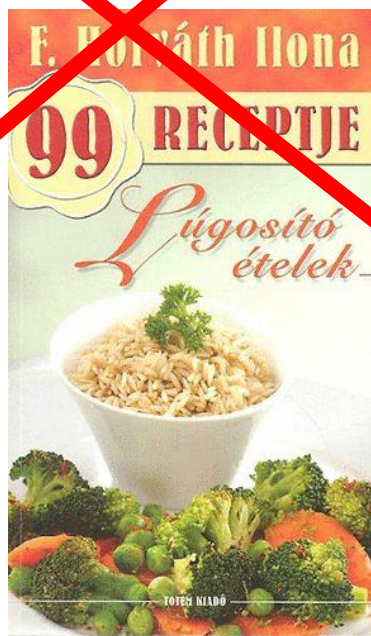
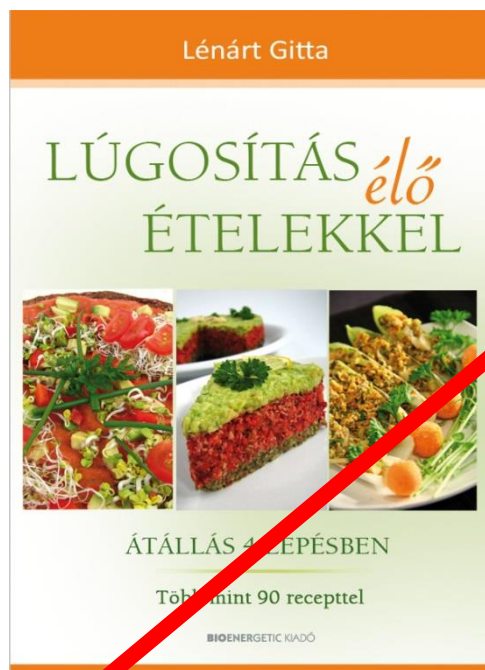
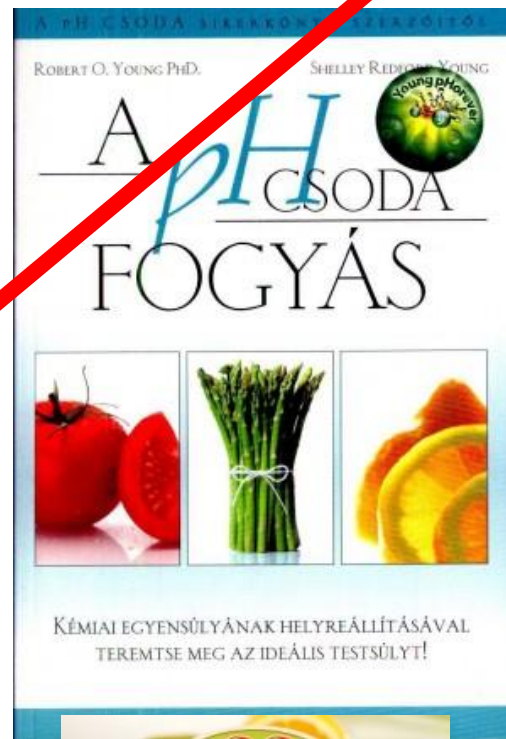
- **Alkalózisban:**

H^+ , NH_4^+ és H_2PO_4^- szekréció $\downarrow$
 HCO_3^- reabszorpció $\downarrow$

} $\text{H}^+ \uparrow \rightarrow \text{pH} \downarrow$

Lúgosítás

Vérgázanalízis

Mért paraméterek:

- pH
- pCO₂ (széndioxid parciális nyomása)
- pO₂ (oxigén parciális nyomása)
- Elektrolitok: Ca²⁺ (Na⁺, K⁺, Cl⁻)*
- Laktát*
- Glükóz*

Származtatott paraméterek

- HCO_3^- (akt): aktuális pCO_2 -nek és pH-nak megfelelő HCO_3^- koncentráció

$$\text{HCO}_3 = 0.03 * \text{pCO}_2 * 10^{(\text{pH} - 6.1)}$$
- HCO_3^- (st) : standard bikarbonát, 37°C-on, 40 Hgmm pCO_2 mellett (a sav-bázis egyensúly metabolikus oldalát jellemzi, a tüdő nem befolyásolja)
- tCO_2 , a vérben oldott összes $[\text{CO}_2] = \text{akt HCO}_3 + 0,03 * \text{pCO}_2$
- act. Base Excess (BEB) : aktuális bázisfelesleg

$$\text{ABE} = 0.93 * \text{akt HCO}_3 + 13.77 * \text{pH} - 124.58$$
- std. Base Excess (BEECF) : standard bázisfelesleg

$$\text{SBE} = 0.93 * \text{st HCO}_3 + 13.77 * \text{pH} - 124.58$$
- sO_2 (a HGB oxigén telítettsége)

$$\text{sO}_2 = 100 \frac{(X^3 + 150X)}{X^3 + 150X + 23400}$$

$$\text{where } X = \text{PO}_2 \cdot 10^{(0.48(\text{pH}-7.4)-0.0013(\text{HCO}_3^- - 25))}$$

Glims

	Minta	Adatelem	Érték	Hib St	U	Norm.ért.
!	CC1X1A11SG	PH	7.391	0 Val		7,35-7,45
!	CC1X1A11SG	PCO2	46,2 Hgmm	0 Val		35,0-48,0
!	CC1X1A11SG	PO2	77 Hgmm	1 Val		83-108
!	CC1X1A11SG	TCO2	53,5 mmol/L	1 Val		22,0-30,0
!	CC1X1A11SG	HCO3	27,4 mmol/L	0 Val		21,0-28,0
!	CC1X1A11SG	BEB	2,3 mmol/L	0 Val		-2,0-3,0
!	CC1X1A11SG	BEECF	2,9 mmol/L	0 Val		-2,0-3,0
!	CC1X1A11SG	SBC	26,4 mmol/L	0 Val		21,0-28,0
!	CC1X1A11SG	O2SAT	94,9 %	0 Val		92,0-98,0

Összes CO₂

aktuális HCO₃⁻

standard HCO₃⁻

aktuális bázisfelesleg

standard bázisfelesleg

vizsgálat	életkor	referencia érték
pH		7,35-7,45
pO2		83-108 Hgmm
pCO2		35,0-48,0 Hgmm
HCO3	<42 nap	20,0-22,0 mmol/L
	1-99 év	21,0-28,0 mmol/L
BE	<42 nap	-7 - -2 mmol/L
	<1 év	-5 - -1 mmol/L
	1-99 év	-2 - 3 mmol/L
Beecf		-2 - 3 mmol/L
stHCO3		20,0-22,0 mmol/L
O2sat.		92-98%

Okok

Metabolikus zavar → először a HCO_3^- változik

Respiratórikus zavar → először a pCO_2 változik

Metabolikus

- acidózis (st. $\text{HCO}_3^- \downarrow$)
- alkalózis (st. $\text{HCO}_3^- \uparrow$)

Respiratórikus

- acidózis ($\text{pCO}_2 \uparrow$)
- alkalózis ($\text{pCO}_2 \downarrow$)

Kompenzáció

A pH eltérést a kiváltó tényezővel ellentétes mechanizmussal próbálja korrigálni a szervezet

metabolikus eltérést → respiratórikus kompenzációval

(st.HCO₃⁻ ↓ / st.HCO₃⁻ ↑)

(pCO₂ ↓ / pCO₂ ↑)

respiratórikus eltérést → metabolikus kompenzációval

(pCO₂ ↓ / pCO₂ ↑)

↑)

(st.HCO₃⁻ ↓ / st.HCO₃⁻

Acidózis

pH ↓

st. HCO_3^- ↓

metabolikus acidózis

p CO_2 ↑

respiratórikus acidózis

Kompenzáció

p CO_2 ↓

st. HCO_3^- ↑

Alkalózis

pH ↑

st. HCO_3^- ↑

metabolikus alkalózis

pCO₂ ↓

respiratórikus alkalózis

Kompensáció

pCO₂ ↑

st. HCO_3^- ↓

Aktuális HCO_3^-

metabolikus eltérés $\rightarrow$ st HCO_3^- -al együtt változik

respiratórikus eltérés $\rightarrow$ pCO_2 -vel együtt változik

Base excess (bázisfelesleg)

Metabolikus oldalt tükrözi

$\text{Ha} +$ (bázisfelesleg van) $\rightarrow$ alkalózis

$\text{Ha} -$ (bázishiány van) $\rightarrow$ acidózis

Köszönöm a figyelmet!